

KANSALLINEN ENNALLISTAMISSUUNNITELMA

Luonnon tilan parantamisen kansalaispaneelin suositukset: Ohjausryhmän kokous 22.9.2025

Erityisasiantuntija Outi Ala-Honkola, ympäristöministeriö

ADOBE STOCK

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Luonnon tilan parantamisen kansalaispaneeli

- Tavoitteena oli tuottaa kansalaisnäkemys ennallistamisasetuksen toimeenpanosta Suomessa päätöksenteon tueksi:
 - Mitkä asiat luonnon tilan parantamisessa ovat kansalaisten mielestä tärkeitä?
 - Miten ennallistamisasetusta pitäisi toimeenpanna Suomessa, jotta se olisi oikeudenmukaista ja hyväksyttävää?
- <https://ym.fi/kansalaispaneeli2025>
- [YM_kansalaispaneelin_julkilausuma.pdf](#)

Miksi kansalaispaneeli?

- Aikaa perehtymiselle ja puntaroivalle keskustelulle → Mahdollistaa toimenpiteiden vaikutusten syvällisemmän pohtimisen ja tietoon pohjautuvat suositukset.
 - Paneelille tuotettiin kansantajuinen [taustapaketti](#) luonnon monimuotoisuudesta ja luonnon tilan parantamisesta ja paneeli kuuli asiantuntijoita 1. ja 2. tapaamisessaan.
- Satunnaisotanta ja fasilitointi ehkäisee vahvojen intressien dominointia ja auttaa hiljaisempiakin tulemaan kuulluksi.
- Lopputuloksena päätöksenteossa suoraan hyödynnettävissä oleva kirjallinen julkilausuma.

Luonnon tilan parantamisen kansalaispaneeli

- Kutsu lähetettiin 8000 satunnaisesti valitulle yli 15-vuotiaalle suomalaiselle.
- Ilmoittautuneista (271 henkilöä ilmoittautui vapaaehtoiseksi) valittiin edustava 50 hengen paneeli iän, sukupuolen, asuinpaikan, maakunnan ja koulutustaustan suhteen kiintiöiden. Motiva Oy toteutti osallistujavalinnan. 44 ihmistä osallistui paneelin tapaamisiin. Osallistujille annettiin 100 € lahjakortti.
- Paneeli kokoontui etäkokoukseen neljänä iltana 21.5. - 11.6.2025. Teknisestä toteutuksesta vastasi Motiva Oy.
- Paneelin toteuttamiseen saatiin osarahoitus Suomen itsenäisyyden juhlarahaston (Sitra) Demokratiainnovaatiot-ohjelmasta.

Julkilausuma julkistettiin 28.8.

- [Finländare kan faktiskt förstå varandra – trots polariseringen – Hufvudstadsbladet](#)
- [Kansalaispaneeli: Tärkeintä on pysäyttää luonnon tilan heikkeneminen | HS.fi](#)

Julkilausuma sisältää seuraavat osiot:

- **Tilannekuva – mitä jokaisen suomalaisen tulisi tietää ennallistamisasetuksesta ja luontokadosta**
- **Mitkä ovat kansalaisten mielestä tärkeimmät ja toivotut keinot luonnon tilan parantamiseksi?**
- **Miten varmistetaan ennallistamistoimien oikeudenmukaisuus?**

Seuraavissa dioissa poimintoja julkilaumasta: koko julkilausuma liitteenä materiaaleissa.

41/44 kansalaispaneelin osallistujasta hyväksyi julkilausuman sellaisenaan. Eriäviä mielipiteitä jätettiin kolme, ja ne löytyvät liitteestä 1.

Mitkä ovat kansalaisten mielestä tärkeimmät ja toivotut keinot luonnon tilan parantamiseksi?

Yleisiä suosituksia

Luontokadon pysäyttäminen on asetettava päätöksenteossa yhdeksi tärkeimmistä kriteereistä, joka on aina huomioitava. Pitkällä tähtäimellä sekä luonto että ihmiset voittavat, jos oikeasti tehdään asioita luontokadon pysäyttämiseksi. Tähän tarvitaan me-henkeä.

Tärkeintä on estää luonnon tilan heikkeneminen entisestään. Tulee varmistaa, ettei luonnontilaa toisaalla heikennetä samalla, kun sitä toisaalla parannetaan.

Ennallistettujen ja suojeltujen alueiden on oltava riittävän suuria ja toisiinsa kytkeytyneitä, jotta suunnitelmallisesti mahdollistetaan eläinten liikkuminen vapaasti ja turvallisesti niiden välillä.

Ennallistamistoimet eivät saisi heikentää ruoantuotantoa liiaksi Suomessa. Huoltovarmuus pitäisi säilyä.

Mitkä ovat kansalaisten mielestä tärkeimmät ja toivotut keinot luonnon tilan parantamiseksi?

Priorisoitavat luontotyypit ja toimenpiteet

Ennallistaminen olisi parasta aloittaa rinnakkain uhanalaisimmista luontotyypeistä, vähiten resursseja vaativilla alueilla sekä niillä alueilla, joiden ennallistaminen vie eniten aikaa.

Suomen pitää panostaa niihin luontotyyppeihin, jotka ovat suurimmassa vaarassa kadota.

Ennallistamistoimien vaikutuksia on tärkeää tuoda näkyviksi myös siellä, missä vaikutukset ovat suurimmat ja havaittavimmat – tämä lisää kansalaisten hyväksyntää.

Luonnon ennallistaminen tulisi aloittaa soista, metsistä ja vesistöistä.

Mitkä ovat kansalaisten mielestä tärkeimmät ja toivotut keinot luonnon tilan parantamiseksi?

Priorisoitavat luontotyypit ja toimenpiteet (jatkuu)

VEDET: Itämeri ja sisävedet, erityisesti tummuvat ja rehevöityvät järvet, tulisi asettaa prioriteetiksi. Vesistöt ovat kansalaisille läheinen ja näkyvä osa lähiluontoa.

METSÄT: Avo- ja aukkohakkuista on luovuttava kokonaan julkisomisteisissa metsissä. Yksityisissä metsissä avohakkuiden osalta tulisi käyttää harkintaa tai niitä tulisi välttää.

MAATALOUS: Maataloudessa tulisi huomioida ympäristövaikutuksia enemmän. Kipsikäsittelyä tulisi laajentaa maataloudessa.

KAUPUNKIYMPÄRISTÖT: Kaupunkiluonnon ennallistaminen tai tilan ylläpito on tärkeää sekä ihmisten hyvinvoinnin että ennallistamistoimien hyväksyttävyyden kannalta.

Mitkä ovat kansalaisten mielestä tärkeimmät ja toivotut keinot luonnon tilan parantamiseksi?

3) Valtion ja kuntien näytettävä esimerkkiä

Valtion ja kuntien tulee ottaa johtorooli: valtakunnallisen "projektin" käynnistäminen ja esimerkin näyttäminen kannustavat muitakin toimijoita.

Valtio (ja EU) on suurin vastuun kantaja, eikä muita toimijoita voi rankaista siitä, miten aiemmin on ollut hyväksyttyä toimia.

Valtion mailla on lopetettava luontokatoa edistävät toimet ja siirryttävä luonnontilaa parantaviin toimintatapoihin metsänkäytössä jne.

Valtion liikelaitosten (ml. Metsähallitus) tavoitteet tulisi asettaa ja toimeenpanna sellaista ympäristönsuojelulainsäädäntöä ja -politiikkaa käyttäen, joka edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja ekosysteemien ennallistamista.

Miten varmistetaan ennallistamistoimien oikeudenmukaisuus? (1)

- Ennallistamisasetuksen toteuttamisessa tulee välttää haittojen kasautumista tietyille ryhmille. Vaikutusten ja kustannusten tulee jakautua tasapainoisesti eri alueille ja väestöryhmille.
- Päätöksenteon tulee olla osallistavaa, ja kaikkien ryhmien, joihin päätös vaikuttaa, tulee tulla kuulluiksi.
- Tulee pyrkiä niin nykyisten kuin tulevienkin sukupolvien oikeudenmukaiseen ja tasapuoliseen kohteluun.
- Päätöksenteon tulee ottaa huomioon tutkittu tieto ja kuulla asiantuntijoita.

Miten varmistetaan ennallistamistoimien oikeudenmukaisuus? (2)

- Vapaaehtoisuuteen perustuvien keinojen tulisi olla ensisijaisia. Jos nämä keinot eivät kuitenkaan riitä tavoitteiden saavuttamiseen, tarvitaan myös velvoittavia toimenpiteitä.
- On hyvä, että tulee velvoitteita erityisesti julkisesti omistettuihin metsiin. Valtion tukemassa tuotannossa (mm. maataloudessa ja metsätaloudessa) painopistettä tulisi lisätä porrastetusti luonnon tilaa parantavissa tuotantomuodoissa.
- Yksityisten maanomistajien maiden ennallistamisessa tulee ensisijaisesti käyttää vapaaehtoisia keinoja. Pakollisissa toimissa tulisi olla siirtymäaika, jotta toimintaa ehtii sopeuttamaan. Jos on velvoittavuutta, tulee olla rahallinen kompensatio.

Miten varmistetaan ennallistamistoimien oikeudenmukaisuus? (3)

- Kannustimia on tärkeää olla tarjolla ennallistamista toteuttaville, esimerkiksi yrityksille ja kunnille.
- Tarvitaan porrastettuja kompensatioita yksityisille metsänomistajille metsien hoitomallien muutoksesta avohakkuihin perustuvasta metsän hoidosta luonnon tilan kannalta parempaan täyden suojelun sijaan.
- Myös yksityisille ihmisille tulisi olla kannustimia ennallistamistoimien toteuttamisesta. Paikalliseen ja vapaaehtoiseen toimintaan tulee kannustaa. Vapaaehtoisten kansalaisryhmien perustamista ennallistamistoimiin tulisi tukea.
- Kuntatason viestintää ja neuvontaa luonnonhoidosta ja osallistumismahdollisuuksista tulisi lisätä. Valtion tulisi rahoittaa kunnissa tapahtuvaa ennallistamiseen liittyvää kampanjointia.

Miten varmistetaan ennallistamistoimien oikeudenmukaisuus? (4)

- Tulisi tunnistaa vastakkainasettelu maatalouden ja luonnon tilan parantamisen välillä – tämä tulisi purkaa kunnissa ja maakunnissa aktiivisesti. Vastakkainasettelun purkamisessa tulisi hyödyntää asiantuntijoita ja kokemusasiantuntijoita.
- Luonnon heikentämisestä tulisi seurata taloudellista vastuuta. Jos aiheuttaa toimillaan luontokatoa, täytyy olla korvausvastuu tai tapa kompensoida aiheutettu haitta.

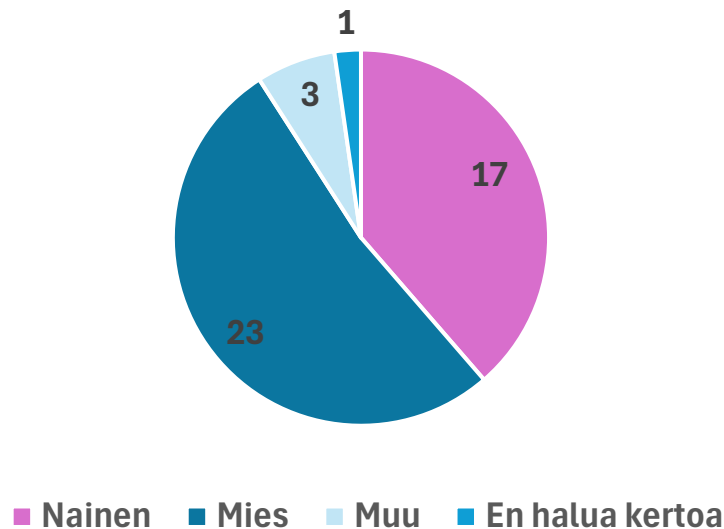
Suositusten hyödyntäminen valmistelussa

- Luonnon tilan parantamisen kansalaispaneeli suunniteltiin ja ajoitettiin tukemaan kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelua ja päätöksentekoa.
- Kansalaisten julkilausumaa käsitellään kaikissa valmisteluryhmissä.
- Kansalaispaneeli on neuvoa-antava, mutta se on edustavan joukon harkittu kansalaismielipide.
- Kansalaisille tiedotetaan siitä, miten kansalaisnäkemystä on hyödynnetty ennallistamissuunnitelmassa.

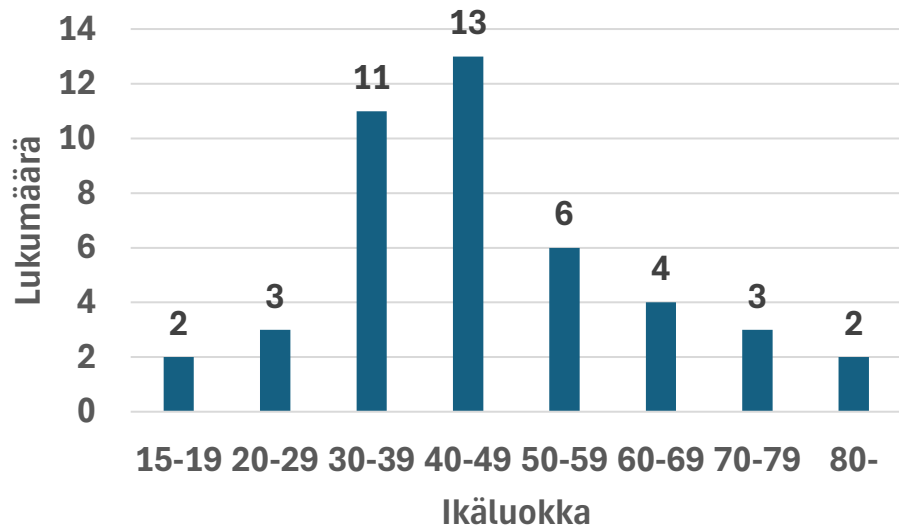
Paneeliin osallistui eri sukupuolisia ja eri-ikäisiä ihmisiä

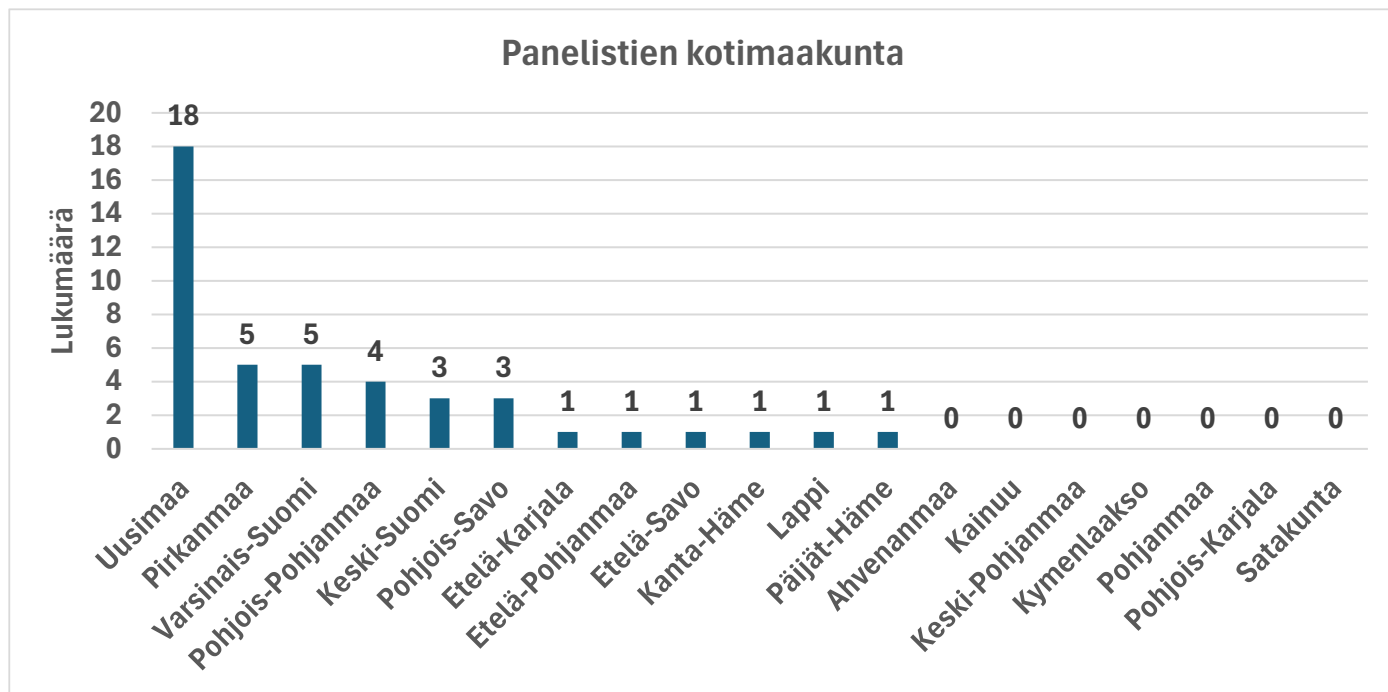
Panelistien sukupuolijakauma

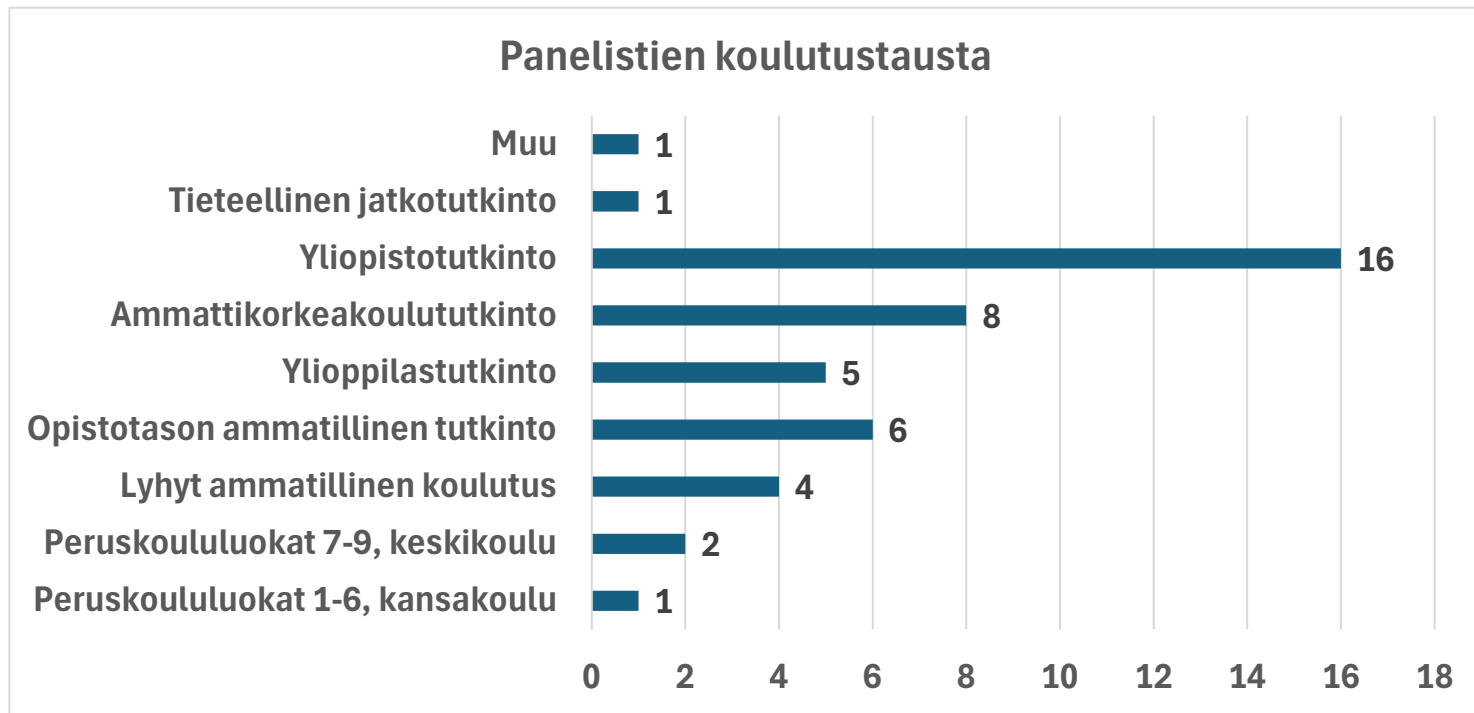
Panelistien ikäjakauma

Noin kaksi kolmasosaa maakunnista edustettuina paneelissa

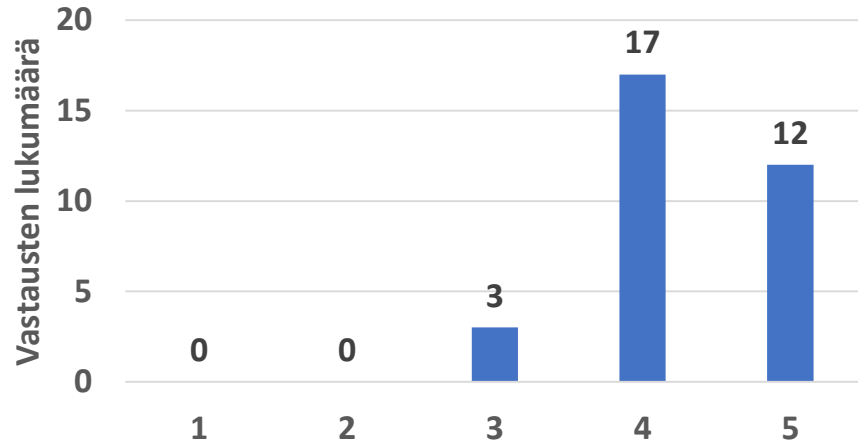
Panelistit edustivat erilaisia koulutustaustoja

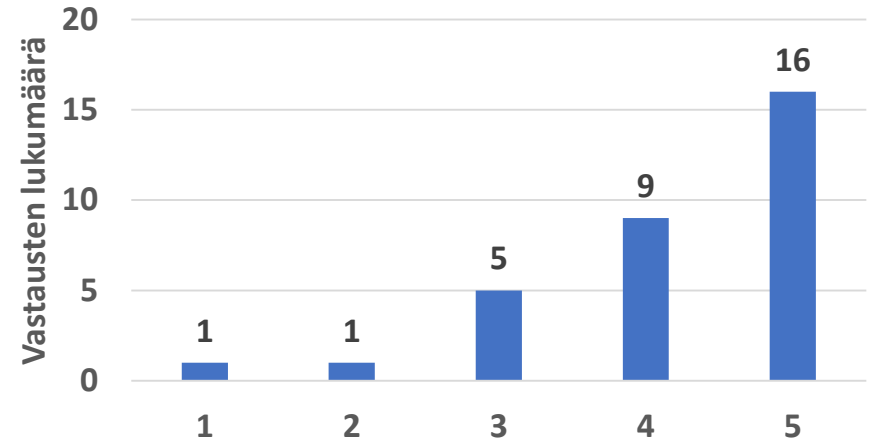
Taustamateriaaleja ja asiantuntijaesityksiä pidettiin hyvinä ja monipuolisina

Taustamateriaalit olivat ymmärrettäviä

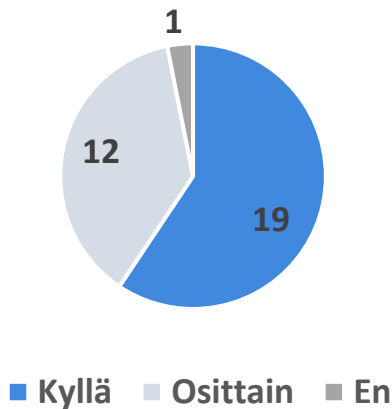
Taustamateriaalit olivat monipuolisia

1 = 😞 ... 5 = 😄

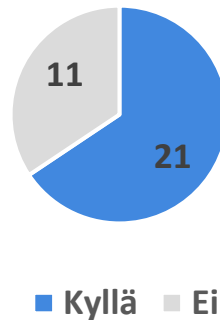
Pääosa koki saaneensa riittävästi tietoa aiheesta

Saitko riittävästi tietoa mielipiteen muodostamiseksi?

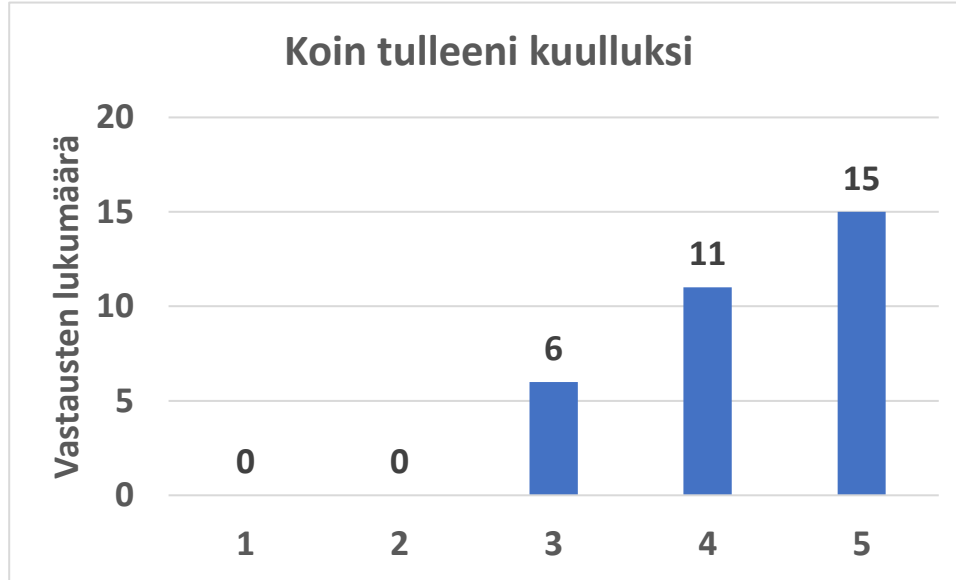
"Tämä on niin laaja aihe, että tavallaan varmasti olisi voinut olla tietoa enemmänkin, mutta ainakin itselleni tämäkin tietomäärä tuntui niin isolta, että tuntui, että vaikea sisäistää."

Muuttiko osallistuminen käsitystäsi luonnon tilan parantamisesta?

"En ollut aiemmin ymmärtänyt kuinka isosta asiasta on kysymys."

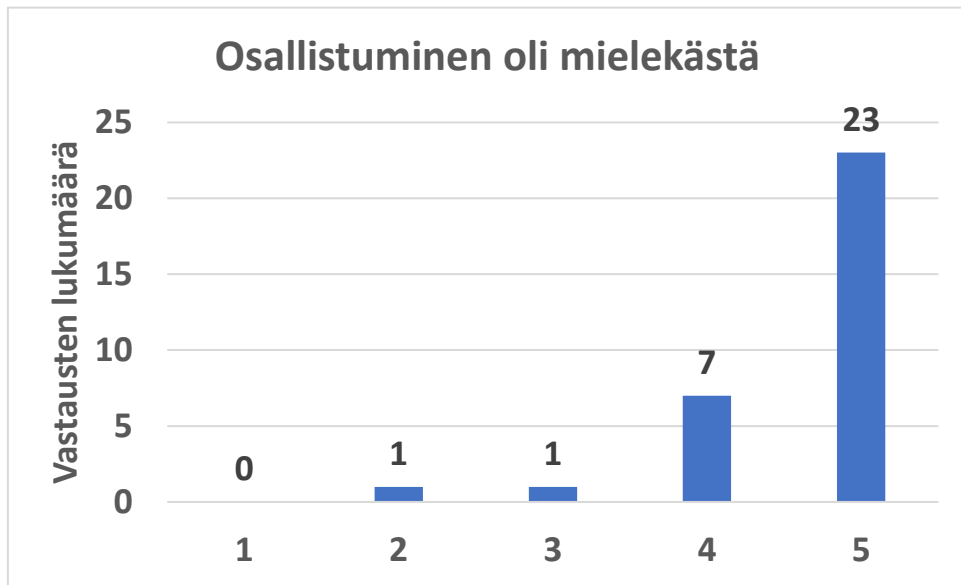
Panelistit kokivat tulleen kuulluksi

1 = 😞 ... 5 = 😊

Panelistien kokemukset osallistumisesta olivat positiivisia

1 = 😞 ... 5 = 😊

Panelistien terveisiä

"Aihe on tärkeä ja saan kokea ylpeyttä, että olen voinut olla osallistumassa asiaan, josta olen kantanut huolta jo vuosia."

"Oli todella mielenkiintoinen kokemus. Ja toivottavasti osuu kohdalle vielä joskus jotain vastaavaa, mahtavaa kun tavis kansalainenkin pääsee osaltaan osallistumaan näin ison kokoluokan päätöksentekoprosessiin mukaan. Suosittelen kaikille lämpimästi, jos yhteiskunnalliset asiat kiinnostavat!"

"Hienoa kun panelistit olivat niin aktiivisia. Vaikea aihe ja pintapuolinen raapaisu asiaan, mutta parhaamme tehtiin. Hyvä kokemus. Koen ymmärtäväni myös poliitikkoja nyt hieman paremmin. Isoja asioita on vaikea hoitaa niin että kaikki olisivat tyytyväisiä. Siksi hyväksyn julkilausuman."

Kiitos!

Erityisasiantuntija Outi Ala-Honkola, ympäristöministeriö

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet